

KEMIN MAALAISKUNTA

ALA-PAKKOLA

Inventointikertomus kesällä 1971 tehdystä maasta
laat. huk. Mikko Ahvenlampi

Revonnenä

5

Kemin mlk. no 51, Maula, Jatulinkangas, om. Antti Rantamaula os. Maula Ala-Paakkela Rno 57, Kemijoen itäpuolella Kemistä n. 20 km, Ruonavaarasta n. 1 km s. 85/360, J.R. Aspelinin maininta Suomen Kuvalehdessä, -Es. 09, s. 132, pk. 254210.

X= 530495

Y= 731037

Tiedonantajia Antti Rantamäula os. Mäula, Ala-Paakkola

Eero Anttila os. " - "

Heikki " - " os. " - "

agr. Aarne Jounela os. Kemi

Revonnessä oleva Jatulintarha on n. 10 m poikkileikkaukseltaan oleva pyöreä hauta, syvyys n. 1/2 - 1 m, keskellä tarhaa on kivi, tämän vajeaman, haudan säännöllisyys on merkillepantavaa. Koko tarhaa peittää pakautus, joten sen ikä voi ulottua jonkun miespolven taakse. Paikkaa, jossa Revonnessä ja tämä Jatulintarha sijaitsee, nimitettiin Jatulinkankaaksi yleisesti ja vanhemmat ihmiset tuntevat yleensäkin paikan. Revonnessä on aivan kankaan itäpäässä ja viljelyspelloille paikalta ei ole kuin n. 150 m matka.

Muinaisluokitus II

Maanlaatu hiekkaista, osittain suoranaista soraa

NEG. NO: 36648

S. 300/400
M. 10 mm

NEG. NO: 36649

S. 130/400
M. 15 mm

Maihkilarvaara E, Kemin mlk. no 41, Maula, Ala-Paakkola, om. Eino Kaira es.
Maula Lehtomaihkila Rno II³, Kemiin itäpuolella Kemistä n. 23 km, Ruonavaarasta n. 2,3 km s. 50/360, lapin-
hauteja, pk. 254210.

45

Oppaana mv. Eino Kaira os. Lehtomaihkila, Maula

Maihkilan vaaran lapinhaudat olivat tyvillisiä "hautureita" tai "jätti-
läisen hautoja" juuri sellaisia mitä tämän seudun vaaroilla oli ollut ja on.
Yleensä oltiin tietoisia näistäkin lapinhaudoista. Niitä on rakassa 5 pyö-
reätä kuoppaa, joiden läpileikkaus on 1 - 2 m. Joitakin on aivan selvästi
kaivettu ja syvennetty. Yleensä ne on n. 1/2 m syviä. Parista hauturasta
löytyi tухkaa. Ilmeisesti niissä on pidetty tulta.

NEG. NO 36642

MAHKILAN VAARAN
"HAUTUROITA"
LAPINHAUTOJA

A. 170/360
M. 5m

NEG. NO. 36643

A. 350/360
M. 5m

NEG. NO 36644

A. 260/360
M. 5m

Seuraavien vaarojen, jotka Kemijoki Oy osittain tai kokonaan oli lunastaneen käyttöönsä, kohdalla suoritettiin tutkimuksia. Ts. kaivettiin koeojia vaarojen rinteille 5. 50 metrin välein, alottaen aina 40 metrin korkeudelta, mahdollisten kivikautisten asuinpaikkojen löytämiseksi. Koeojat saattoivat olla 10 - 70 metrin pituisia, noin metrin levyisiä ja jopa puolitoista metriä syviä ja yleensä koeojat olivat pohjois-etelä suuntaisia.

17 - Piispanvaara^N, Kemin mlk. No 17, Maula, itäkoski, SMYA XIV s. 254, Maulan kylä n. 20 km Kemistä Kemijoen varrella itäpuolella, Piispanvaara n. 1,2 km Ruonavaarasta s. 205/360 Vaaran huipulla rakassa 5 pyöreätä kuoppaa, syvyys n. 1/2 m, Ø n. 1 - 2,5 m, koekaivaukset eivät johtaneet lisätutkimuksiin
pk. 254210

16 - Ruonavaara, Kemin mlk. No 16, Maula, itäkoski, SMYA XIV s. 253, Maulan kylä, sijainti sama kuin ed. Maulan kylän uuden kk.n päärakennuksen pohjoispäästä n. 700 m s. 185/360. Vaaran huipulla "jättiläiten hautoja", pyöreitä kuoppia rakassa, 5-6 kpl Ø 1-2 m ja 2 isoa Ø 5-6 m, koekaivaukset eivät johtaneet lisätutkimuksiin.
pk. 254210

15 - Toimaa-vaara, Kemin mlk. No 19, Ala-Paakkola, itäkoski, SMYA XIV s. 254 n. 25 km Kemistä Kemijoen itäpuolella, Tarinojan ja itäpuol. Kemi-Rovaniemi tien risteyksestä n. 2,4 km s. 25/360. Vaaran huipulla 7 kpl pyör. kuoppaa Ø 1-2 m. Koekaivaukset eivät johtaneet lisätutkimuksiin.
pk. 254210

12

- Isopalon kangas , Kemin mlk. no 12, Ala-Paakkola, om. mv. Erkkilä es. Ala-Paakkola, Ilmola, Rno Syrjälä 8⁵, SMYA XIV, s.253 Kemistä n. 22km itäpuolista Rovaniemen tietä, Pispänvaarasta n. 2,7 km s. 205/360. Kankaalla ei ollut jälkeäkään peuran-kuopista eikä omistajakaan voinut auttaa asiassa, vaaran lounaisreunassa on kiviröykkiö n. 2 x 2 m , rajapvykki? pohjoisreunassa hiekkarinteessä 3 x 5 m ja n. 1/2 m svvä hauta hiekkamaassa, hiekanottoaika? pk. 454II2

18

- Junkkilan kumpu , Kemin mlk. no 18, Ala-Paakkola, om mv. Junkkila, Rno Vuokila 8³², Kemistä Kemijoen itäpuolella n. 24 km, Maihkilan vaarasta n. 2,6 km s. 85/360, rakassa kuoppia, 1 kpl Ø n. 3 m , 5kkpl Ø I - 2 m, koekaivaukset eivät antaneet aihetta lisätutkimuksiin, pk. 2542I0

- Iso-Karkia Kemin mlk. no 36, Itä-koski, Kemistä kemijoen itäpuolella n.26 km, Toimaa-vaarasta n. 3,7 km s. 75/360, koekaivaukset eivät johtaneet lisätutkimuksiin. pk. 2542I0

- Hautajänkä Kemin mlk. no 37, Metsäharju, Itä-Koski, Kemin mlk:n ja Tervolan rajalla Kemistä Kemijoen itäpuolella n.30 km Isosta-Karklasta n. 3,2 km s. 345/360, koekaivaukset eivät johtaneet lisätutkimuksiin, pk. 2542I0

- Kivikumpu Kemin mlk. no 38, Ala-paakkola, Länsikoski, Kemistä n. 2I km vanhan tien varrella Kemijoen länsipuolella, Paakkolan vaarasta n. 1,7 km s. 275/360, koekaivaukset eivät antaneet aihetta lisätutkimuksiin. pk. 2542I0

- Viianmaa Kemin mlk. no 39, Ala-paakkola, Päänsikoski, Kemistä Kemijoen länsipuolella n. 22 km, Paakkolan vaarasta n. 2,9 km s. 340/360, koekaivaukset eivät johtaneet lisätutkimuksiin. pk. 2542Io

- Jarkonmaa Kemin mlk. no 40, Ala-Paakkola, Länsikoski, Kemistä Kemijoen länsipuolella n. 21 km, Paakkolan vaarasta 2,7 km s. 325/360, koekaivaukset eivät antaneet aihetta lisätutkimuksiin. pk 2542Io

21
- Kokomaa Kemin mlk. no 21, Ala-Paakkola, Länsikoski, SMYA XIV, s. 254, Kemistä Kemijoen länsipuolella n. 21 km, Paakkolan vaarasta n. 1,4 km s. 300/360, rakassa 5 kpl kuoppia, pyöreitä, Ø 1 - 2 m, koekaivaukset eivät johtaneet lisätutkimuksiin. pk. 2542Io

230
- Keromäki , Kemin mlk. no 2 ja 30, Ala-Paakkola Anttila nyk. Törmän t:n maalla om. Vilho Koskela os. Ala-Paakkola Maula, Rno 4²⁰, Tallgrenin kaivauspaikat olivat tallella , isäntä nävtti paikat ks. karttaa, Es. 09, s. 48, Tallgr. kert I907, Tallgr. julk. FM I9Io ss. 20-24 E-E R2 R5 ; Kemijoen itäpuolella Kemistä n. 22 km , Ruonavaarasta 1,2 km s 30/360 pk. 2542Io

28
- Maula , Kemin mlk. no 28 ; Ala-Paakkola, Maula om. Seppo Maula os. Maula Rno 5¹⁴, kivi-kautista löytöpaikkaa ei kukaan tiennyt tarkemmin tämän talon maalla, Kemijoen itäpuolella Kemistä n. 20 km, Ruonavaarasta n. 1 km s 335/360, pk 2542Io.

31
- Ämmänheikki , Kemin mlk. 31 , Ala-Paakkola Maula om. mv. E. Kuivas os. Maula Rno 2⁴, Kemijoen itäpuolella Kemistä n. 19 km , nyk. omistaja ei muistanut koko kivi-kautisen esiin löytämistä, vanhat rakennukset oli purettu, löytöp. ei voitu määrittää.

Kaasila, Kemin mlk. no: 32 , Ala-Paakkola, Länsikoski, nyk. rakennukset
-----
kansakoulutiloina ja maat omistaa kunta, SMYA XIV s. 244,
länsidelella Kemijokea n. 25 km Kemistä, Kekemaasta n. 1,6 km
s. 65/ 36e , pk.254210 . - E-E 13.

32

Smya:ssa mainittu "ukonnuolen" löytöpaikkaa oli vaikea määrittää, koska löytäjästä ei ollut mainintaa, mutta on aivan oletettavaa, että esine on löydetty likeltä rakennuksia. Myös aivan ilmeistä on, että kirjasto-
rakennuksen eteläpuolelta (kuvassa näkyvä uoma vaalean rakennuksen oikeal-
la puolella) on nähtävissä vanha joen uoma. Korkeus nykyisellään on n.
30-40 m meren pinnasta. Rakennusten ympärillä olevat pellot olivat sängellä
ja osittain viljeltynä, joten ei tarkempia tutkimuksia voitu tehdä.

Maanlaatu hiekkäperäistä savimaata

Kaasila ,

KANSAKOULUN
KIRJASTO RAKEN-
NUS →

NES. NO: 36646

KAA SILA

MYK.
LÄNSI KOSKENS
KANSAKOULU

A. 90 / 360
M. 35m

VANHA JOEN UOMA
KESKELLÄ

NES. NO: 36647

A. 95 / 360
M. 40m

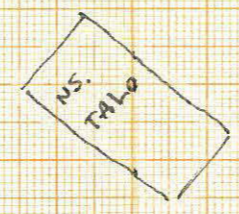
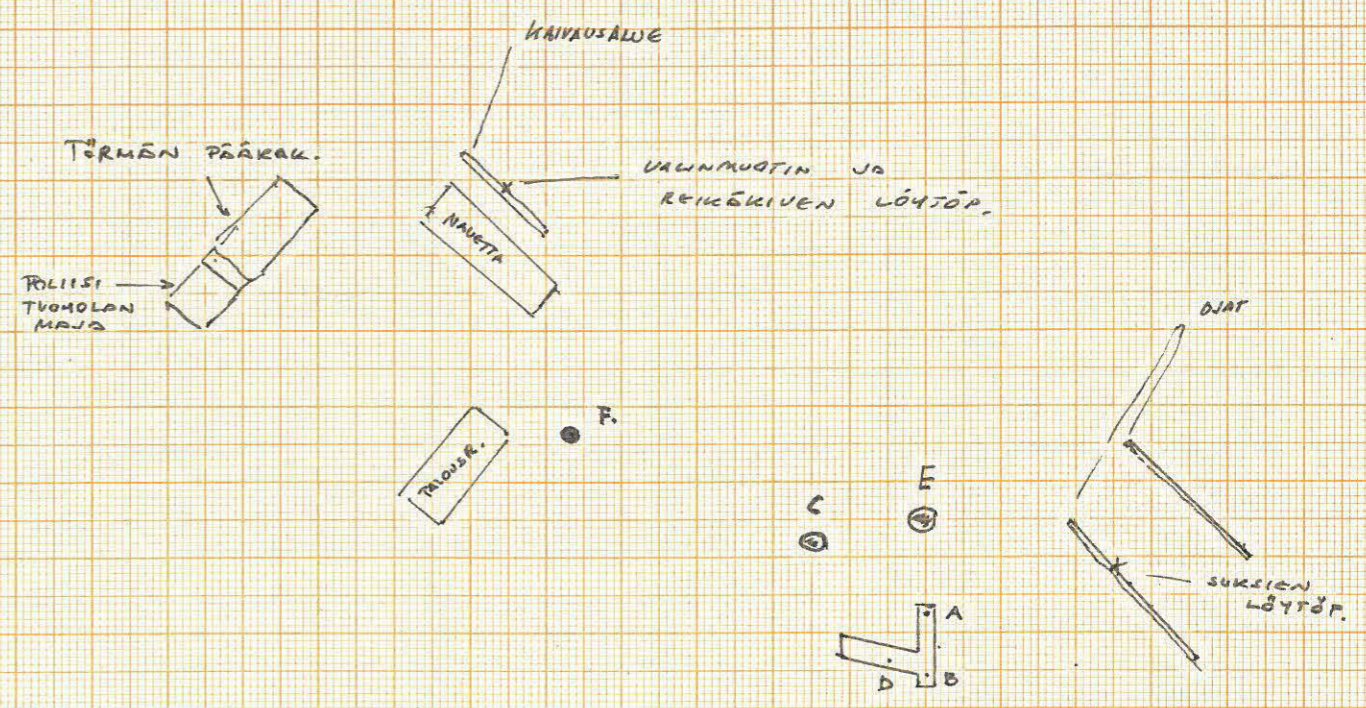
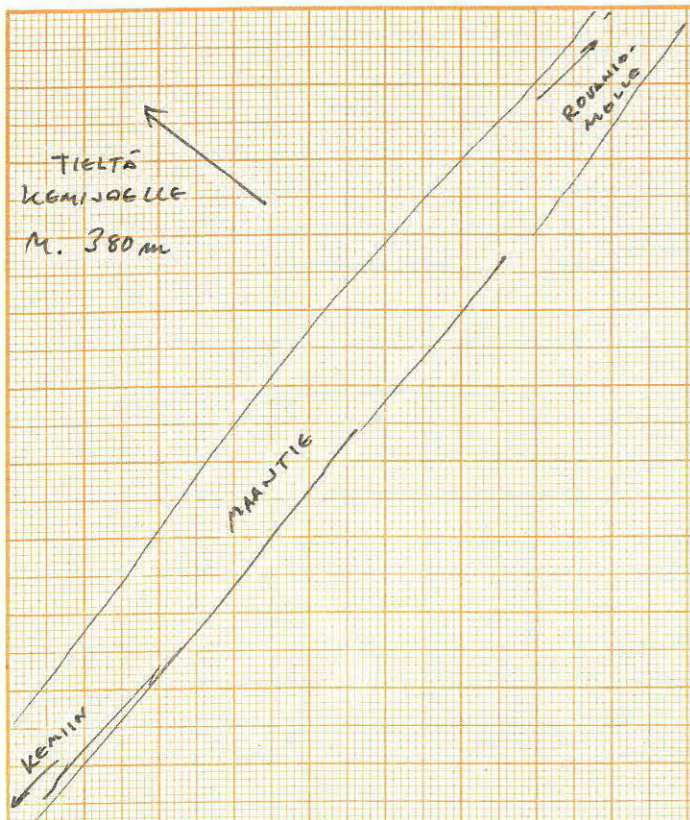
TAUSTALLA
KEMIJOKI

NES. NO: 36648

A. 105 / 360
M. 45m

C, E, F = KAIHAUSALUEITA
 A, B, D = TULISIINOJA

KEMI MLK
 ALA-PAKKOLA, TÖRMÄ ENT. KEROMÄKI ANTTILA
 1:100 INV. 1971, M. Ahrenlampi

21.6.71 MA.

AKKUNUSJOKI

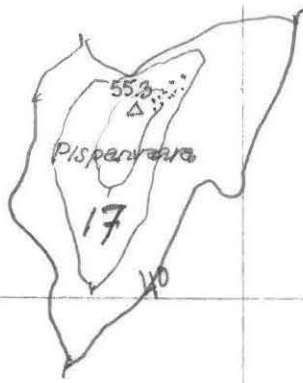
541 12

531   532   533   534

7310

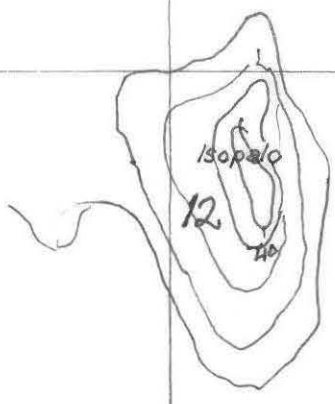
7309

7308

7307

7306

KEMIN maalaiskunnan ja kaupungin esihistorialliset suojelukohteet

No	paikannimi + lähteet	kohteen laji	luokitus
0	- E-E 4 5 6 7		
1	Jatulinlehto - Es. 09, s.58 - SMYA XII, No 358, s.218 - SMYA XIV, ss. 249	'Jatulinkirkko'	I
2	Alapaakkola Keronmäki - Es. 09, s. 48 - Tallgr. kert. 1907 - Tallgr. julk. EM 1910 ss. 20-24 - E-E R2 R5	pr.kaut.löytöp.	II
3	Alapenikka Tornivaara - SMYA XIV, s. 251, kuva 9 - Es. 09, s. 138 (Tuhkatörmän pohjoispuolella maanlankintatilallinen <u>Laakso</u> pystyy agron. Jounelan ilmoituksen mukaan olemaan oppaan Tornivaaralle mäntäessä)	'Jatulinpatsaat'	I
4	jossain Jatulinlehdon ja Alapenikan välimailla SMYA s. 250 - Es. 09, s. 132	'Jatulintaras' (-tarha)	
5	Taivalkosken itäpuolella Jatulinkankaalla J.R.Aspelinin maininta Suomen Kuvalehdessä - Es. 09, s. 132	'Jatulintarha' tai 'Jättiläiskirkko'	
6	Kemi Ajossaari Rivinnokka, - SMYA XIV, s. 252, k.10)	useita jatulintarhoja, ilmeisesti kaikki tuhoutuneet Veitsiluoden teollisuusalueella	
7	Törmän asemalta 400 m, 'Sunnarborgin torpan ja Vahtolan talon välimailla' - kansa arvelee haudaksi - Appelgr.-Kivalo kaiv.kert. 1908 (arvelee sotavaruste-luksi myöh.ajalta) 4-5 kpl	epämäär.kehävalli	II
8	Lautiosaari Piiponkangas, Yli-Tiekson tl.rakennuksesta n. 200 askelta itään - Hj.A. tark.kert. 1898 ei todennut mitään kiinteään asuinpaikkaan viittaavaa - E-E R3 R4 ③	soikean tuluskiven löytöp.	III

9	Ajoskrunni - E-E. tark. 1964	useita jatulintarhoja I	
10	Kittilänjärven kankaalla - SMYA XIV s. 252 (tuskin	rinteessä kuoppia ovat muinaisjäännöksiä)	III
11	Vähäpalon kankaalla - SMYA XIV, s. 252	kivirakassa kuoppia	
12	Isopalon kankaalla - SMYA XIV, s. 253	peurakuoppia ?	
13	Lietemaa - SMYA XIV, s. 253	'Jättiläisen hauta'	
14	Vahtola - SMYA XIV, s. 253	'lappalaisten tulisija'	
15	Viippola - SMYA XIV, s. 253	'lappalaisten tulisija'	
X 16	Ruonavaara - SMYA XIV, s. 253 (tuskin muin.jäännös)	'Jättiläisten pesä' - hauturoita	+ l. 196. 40 m
X 17	Piispanvaara - SMYA XIV, s. 254	'Jättil.hautoja'	
18	Junkkilan kumpu - SMYA XIV. s. 254	'Jättil.hautoja' kivirakassa	+ l. 196. 40 m
X 19	Toimaan rakka - SMYA XIV, s. 254	kymmenkunta kuoppaa	+ l. 196. 40 m
20	Sammalkumpu - SMYA XIV, s. 254	rakassa kuoppia	
21	Kokomaa - SMYA XIV, s. 254	rakassa kuoppia	
22	Haapamaa - SMYA XIV, s. 254	rakassa kuoppia	+ l. 196. 40 m
23	Kiimamaa - Es. 09, s. 114 - SMYA XIV, s. 263, luettelo s. 25 - Agron. A. Jounelan artikkeli 'Jatulissa'	n. 10 soikeata kivirauniota	
24	Hirvikumpu - SMYA XIV, s. 254	ladotuista kivistä tehtyjä kuoppia	
25	Kallinkankaalla - SMYA XIV, s. 252	hävitetty 'Jatulintaras'	
26	Ajos, Radioaseman luona tiellä hävitetty Satamakapt.Ahon huvilan luona ehyt	'Jatulintarha' "	I
27	Ala-Kontiola, Hirvenkumpu, kivikaut.löytöp. - SMYA XIV, s. 243 - E-E. (1)		II

28	Maula - E-E. 23	kivikaut.löytöp.	II
29	Haminansaari - ~~Hällgr.~~ kert. 1907 - Tallgr.	vanha kauppapaikka	
30	Alapaakkola Keronmäki - Tallgr.kert. 1907	muin.suksien löytöp.	
31	Ämmänheikki - E-E. 12	kivikaut.löytöp.	II
32	Kaasila - E-E. 13	kivikaut.löytöp.	II
33	Pölhö - Rxx E-E. R1	rautakaut.löytöp.	II
34	Alapaakkola Sompuvaara - E-E. tark. 1964 - F-E. 14	kivikaut.asuinp.	II
35	Laurila Kallijärvi - E-E. 15	kivikaut.löytöp.	II
36	ISO - KARKIA	-	III
37	HAUTAJÄNKÄ	-	III
38	KIVIKUMPU	-	III
39	VIIHAMMAA	-	III
40	JARKONMAA	-	III
41	~~VI~~ MAIHKILANVAARA	-	II

MUINAISTIETEELLINEN TOIMIKUNTA
ESIHISTORIALLINEN OSASTO
ARKEOLOGISKA KOMMISSIONEN
FÖRHISTORISKA AVDELNINGEN

Kansallismuseo · Nationalmuseet

Helsinki · Helsingfors, 23.4.1971

No 1902

KEMIJOKI OY
Malminkatu 16
Helsinki 10

Taivalkosken voimalaitoksen rakennustyöt Kemin maalaiskunnassa osuvat alueelle, josta entuudestaan tunnetaan lukuisia esihistoriallisia muinaisjäännöksiä. Mainittakoon näistä esimerkkeinä seuraavat:

Kemin muinaisjäännökset

- No 2 Anttilan rakennusryhmässä pronssikautinen asuinpaikka
No 5 Taivalkosken itäpuolella 'Jatulintarha'
No 11 Vähäpalon kankaalla kuopanteita, ehkä peurakuoppia
No 12 Isopalon kankaalla kuopanteita, ehkä peurakuoppia
No 15 Viippolan maalla mahdollisia lappal.asutuksen jäännöksiä
1 + No 16 Ruonanvaaralla ns. 'Jättiläisten pesä'
2 — No 17 Piispanvaaralla ns. 'jättiläishautoja'
No 18 Junkkilankumpulla ns. 'jättiläishautoja'
No 19 Toimaan rakassa kuopanteita
No 20 Sammalkummulla kuopanteita
No 21 Kokomaan rakassa kuopanteita
No 28 Maulasta mahdollisesti kivikautisia reikäkiviä
No 30 ~~Keskelassa~~ ^{keronmaalla} mahdollinen pronssikautinen asuinpaikka
No 31 Ämmänheikissä kivi-pronssikautinen löytöpaikka
No 32 Kaasilassa kvikautinen löytöpaikka

Tiedot näistä löytöpaikoista ja mahdollisista muinaisjäännöksistä perustuvat pääasiassa jo lähes sata vuotta sitten laadittuun luetteloon, jonka Zach. Castrén laati Suomen Muinaismuistoyhdistyksen stipendiaattina kesällä 1887. Tämän jälkeen viras-

tollamme ei ole ollut tilaisuutta tutkimusten täydentämiseen alueella lukuunottamatta Anttilan talon Koskelanmäellä vuonna 1907 suoritettua pronssikautisen löytöpaikan kaivausta. Joskin on otettava huomioon, että osa Castrénin mainitsemista kohteista ei lainkaan kuulu muinaisjäännösten joukkoon ja että osa on myöhemmin aikoina hävinnyt jäljettömiin, käy luettelosta kuitenkin selvästi ilmi alueen muinaistieteellinen merkitys. Tämän lisäksi on voimalaitostöiden aiheuttamien muinaisjäännösten pelastustutkimusten kannalta erittäin hälyyttävää, että lähi tuntumassa Varejoen Törmävaaralla tehtyjen viimeaikaisten havaintojemme mukaan näillä tienoin 40 ja 50 m korkeuskäyrien välillä on odotettavissa rikaslöytöisiä kivikauden loppujakson asuinpaikkoja. Miltei kaikki voimalaitostyön soranottoon varatut alueet sijaitsevat osittain juuri tällä korkeudella.

Muinaistieteellisen toimikunnan Esihistoriallinen osasto pitää välttämättömänä pelastuskaivauksien aloittamista alueella mahdollisimman pian ja ensisijaisesti Ruonanvaaralla, joka yhtiön taholta on ilmoitettu kiireellisimmäksi. Mikäli esitutkimukset osoittautuvat tuloksekkaita on kaivauksia jatkettava ehkä useina kesinä. Toisaalta taas, jos yhtiön rakennusalueet ovat muinaistieteellisesti merkityksettömiä, saadaan asia selvitetyksi käsitykseni mukaan jo tulevan kesäkuun kuluessa ja vapaudumme näinollen enemmistä tutkimuksista. Tällöin on syytä varustautua siihen, että alueen tutkimuksiin tarvitaan tänä vuonna 1 + 6 miehen työryhmä neljäksi kuukaudeksi, jonka lisäksi tutkimustulosten arkistointi ja luetteloointi vaatii kaivausryhmän johtajalta seuraavana talvikautena kaksinkertaisesti kenttätutkimuksiin käytetyn ajan. Valtion Muinaistieteelliselle toimikunnalle myöntämät määrärahat ovat ylimääräisten tutkija-apulaisten palkkaukseen täysin riittämättömät ja tämänkaltaiseen voimalaitosalueella suoritettavaan tutkimukseen on varat hankittava muualta. Muinaismuistolain (annettu 17 p:nä kesäkuuta 1963) 15 §:n mukaan kuuluvat näistä tutkimuksista aiheutuvat kustannukset p.o. rakennushankkeen toteuttajan korvattaviksi. Toimikunta maksaa puolestaan tutkija-apulaisten matka- ja päiväraha-

kustannukset sekä määrää töiden valvojaksi yhden neljästä vakinaisesta tutkijastaan Esihistorialliselta osastolta.

Ylläesitetyn johdosta Muinaistieteellinen toimikunta pyytää kunnioittaen, e t t ä Kemijoki Oy myöntäisi rakennusalueillaan vuonna 1971 suoritettavia arkeologisia pelastustutkimuksia varten:

- a) Tutkimusapulaisten palkkaukseen varoja kahdentoista kuukauden ajaksi á 1200 - 1800 mk (valtion palkkausluokissa A 17-25) eli yhteensä varoja 20.000:- markkaa,^{x)} ja
- b) työvoimaa 600 miestyöpäivää vastaavan määrän.

Esihistoriallisen osaston puolesta

Intendentti

(Aarni Erä-Esko)

-----
 x) Postisiirtotilille No 101699 (Muinaistieteellinen Toimikunta/ Pohj.-Suomen tutk./ Kansallismuseo HKI)